

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1946 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av delegerades för riksdagens verk framställning i fråga om reglering av vissa familjepensioner vid riksdagens verk.

Genom *proposition nr 226* till innevarande riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående reglering av vissa familjepensioner m. m. Förslaget avser i första hand förbättring av sådana författnings- eller eljest reglements-enligt grundade pensioner, vilka pläga betecknas såsom *äldre familjepensioner*. Därmed åsyftas bl. a. pensioner, som ursprungligen bestämts med tillämpning av reglementen för olika familjepensionskassor, vilka numera övertagits av staten. Från förbättringen undantagas emellertid sådana familjepensioner, vilka utgå till överåriga döttrar eller eljest överåriga barn. Pensionsförbättringen avser vidare av riksdagen eller av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande beviljade familjepensioner, s. k. *riksdagspensioner*. Däremot omfattar pensionsförbättringen icke *nyaste* familjepensioner, d. v. s. pensioner vilka utgå enligt nu gällande familjepensionsreglementen (bl. a. 1941 års allmänna familjepensionsreglemente eller 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare), och ej heller *nyare* familjepensioner (d. v. s. pensioner utgående bl. a. enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente eller 1936 års familjepensionsreglemente för arbetare). Beträffande nyare pensioner förutsättes emellertid, att en teknisk omräkning skall ske.

På hemställan av bankoutskottet i utlåtande nr 50 har *riksdagen* bifallit ifrågakavande förslag.

Med erinran om berörda proposition hava *delegerade för riksdagens verk* i skrivelse den 8 maj 1946 till utskottet hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen bemyndiga delegerade att meddela bestämmelser angående reglering av vissa familjepensioner vid riksdagens verk i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som kunde komma att bli gällande för efterlevande till förutvarande anställningshavare vid den civila statsförvaltningen.

Delegerade hava till en början lämnat följande redogörelse för innehållet i propositionen 1946: 226.

Vad angår reglements- eller författningsenligt bestämda äldre familjepensioner innebär förslaget i princip, att ifrågakavande pensioner, i den mån de utgå till efterlevande till befattningshavare inom de lönelägen som motsvara lönegrad A 12 eller lägre, uppräknas till nivån för nyaste pensioner, att för efterlevande till befattningshavare i högre löneställning än A 20 upp-

räkning sker till 90 procent av nivån för nyaste pensioner samt att för ett mellanskikt, motsvarande lönegraderna A 13—A 20, uppräknings sker till ett från 100 till 90 fallande procenttal genom att förbättringen inom sistnämnda lönegrader håller sig konstant vid ett belopp av omkring 525 kronor för år. Vid uppräknings till nivån för nyaste pensioner förutsättes att vissa jämkningar skola vidtagas i enlighet med vad som anförts i en till grund för propositionen upprättad P. M.

Vad beträffar familjepensioner som beviljats av riksdagen eller av Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens bemyndigande skall omregleringen enligt förslaget ske i form av en procentuell förbättring, uppgående till 30 procent av den äldre pensionen, tilläggsförmånerna däri inräknade.

Vidare har i propositionen föreslagits, att i samband med förbättringen teknisk uppräknings skall ske av såväl äldre familjepensioner, som beröras av regleringen, och riksdagspensioner som nyare familjepensioner till sådan nivå att å desamma i fortsättningen skola beräknas rörligt tillägg och kristillägg enligt samma grunder som gälla för nyaste pensioner i stället för såsom nu är fallet dyrtidstillägg eller procentuellt tillägg och kristillägg.

Enligt propositionen bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter riksdagens prövning av förslagets huvudgrunder meddela erforderliga bestämmelser angående pensionsförbättringens genomförande och därvid besluta om de jämkningar beträffande pensionsförbättringens omfattning och storlek för vissa pensionstagare eller grupper av pensionstagare, som kunna finnas påkallade och förenliga med de i propositionen angivna huvudgrunderna. Jämväl i fråga om den tekniska uppräknings föreslås, att Kungl. Maj:t skulle erhålla riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga författningsändringar och de åtgärder i övrigt, som kunna finnas erforderliga. Den förordade pensionsregleringen borde genomföras från och med den 1 juli 1946.

För egen del hava delegerade anført följande.

Eftersom enligt gällande bestämmelser familjepensionerna för efterlevande till anställningshavare vid riksdagens verk utgå efter samma grunder som tillämpas för efterlevande till befattningshavare i motsvarande löneställning vid den Kungl. Maj:t underställde civila statsförvaltningen, torde den familjepensionsförbättring, som riksdagen kan komma att besluta i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition, böra under enahanda förutsättningar och efter samma grunder tillkomma efterlevande till f. d. tjänstemän och arbetare vid riksdagens verk.

Det torde böra få ankomma på delegerade att meddela erforderliga föreskrifter angående pensionsregleringen i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som Kungl. Maj:t kan komma att fastställa för den Kungl. Maj:t underställde statsförvaltningen. Även i övrigt torde delegerade böra erhålla samma befogenheter beträffande pensionsregleringens genomförande, som enligt riksdagens beslut må tillkomma Kungl. Maj:t beträffande den övriga statsförvaltningen.

Vid delegerades skrivelse hade fogats en *promemoria*, vilken finnes intagen såsom *bilaga* vid detta utlåtande.

Utskottet. Såsom delegerade framhållit, bör i anslutning till den av riksdagen beslutade regleringen av vissa äldre familjepensioner vid den Kungl. Maj:t

underställda statsförvaltningen motsvarande pensionsreglering under enahanda förutsättningar och efter samma grunder genomföras beträffande riksdagens verk. På sätt framgår av bilagda promemoria synes denna reglering komma att för reglements- eller författningsenligt bestämda pensioner i huvudsak begränsa sig till en teknisk uppräknig av desamma. Riksdagspensioner till efterlevande efter befattningshavare vid riksdagens verk utgå för närvarande, såsom promemorian utvisar, endast i ett fåtal fall. Det torde böra ankomma på delegerade att meddela föreskrifter angående reglering av ifrågavarande pensioner i överensstämmelse med de grunder, som komma att av Kungl. Maj:t fastställas för statsförvaltningen.

För närvarande utgår endast en familjepension till efterlevande efter befattningshavare hos riksdagen, nämligen den pension, som — jämlikt beslut av 1945 års riksdag — beviljats änkan efter förre förste vaktmästaren C. E. G. Carlberg. Det bör ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret att i anslutning till de grunder, som komma att tillämpas inom statsförvaltningen, verkställa omreglering av denna pension.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av delegerades för riksdagens verk förevarande framställning, må

1) bemyndiga delegerade att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder för reglering av vissa familjepensioner, som enligt innevarande riksdags beslut komma att gälla inom statsförvaltningen, meddela föreskrifter angående reglering av motsvarande familjepensioner vid riksdagens verk; samt

2) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att i enlighet med ovan omförmälda grunder besluta om reglering av den pension, som 1945 års riksdag beviljat förre förste vaktmästaren hos riksdagen C. E. G. Carlbergs efterlämnade änka Hilda Karolina Carlberg.

Stockholm den 6 juni 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Åkerberg, Carlström,* Sundvik,* Friggeråker, Leander, Lindblom, Fahlander och Andersson i Tidaholm; samt från andra kammaren: herrar Svedman,* Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Mattsson, Johnsson i Kastanjegården, Sundberg, Nilsson i Landskrona* och Fagerholm.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

P. M.**angående reglering av vissa familjepensioner vid riksdagens verk.**

De vid riksdagens verk nu gällande familjepensionsreglementena (reglementet angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk och reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk) hava antagits av 1942 respektive 1943 års riksdag. Dessa reglementen, vilka praktiskt taget — beträffande arbetarna bortsett från familjepensionsunderlag och -avdrag — överensstämmer med de för statsförvaltningen i övrigt gällande 1941 års allmänna familjepensionsreglemente och 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare, avlöste 1937 års familjepensionsreglemente för riksdagens verk, respektive 1937 års familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. Sistnämnda båda reglementen byggde i sin tur på samma grunder som 1936 års allmänna familjepensionsreglemente och 1936 års familjepensionsreglemente för arbetare. Beträffande de enligt 1937 års reglementen utgående pensionerna (*nyare* pensioner) kommer med hänsyn härtill vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 226 om regleringen att inskränka sig till en teknisk uppräknig.

Efterlevande till sådana delägare i bankostatens änke- och pupillkassa, änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk samt riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, vilka avgått med tjänstepension innan staten från och med den 1 januari 1938 övertog dessa kassor, skola enligt ingångna överenskommelser erhålla samma pensioner som om 1937 års familjepensionsreglemente för riksdagens verk varit tillämpligt å dem. Detsamma gäller — med vissa nedan berörda undantag — beträffande pensioner till efterlevande till delägare i någon av dessa kassor även i de fall då delägaren avlidit före sistnämnda dag. I anledning härav ifrågakommer även beträffande här avsedda familjepensioner endast en teknisk uppräknig.

När det gäller *reglements- eller författningenligt* bestämda pensioner skulle alltså vid bifall till propositionen pensionsförbättring kunna tänkas ifrågakomma endast då enligt förenämnda överenskommelser familjepensionerna skola utgå enligt tidigare för kassorna fastställda reglementen, eventuellt med viss förhöjning. De fall, då familjepension skall utgå enligt ifrågasvarande äldre grunder, framgå närmare av bestämmelser i ämnet utfärdade av delegerade den 25 januari 1938 (D: 11 i riksbankens författningssamling). I vilken omfattning dylika familjepensioner skola bli delaktiga av förbättringen framgår ej av propositionen — bortsett från att omreglering icke skall ske av pensioner till överåriga döttrar eller eljest överåriga arbetsoförmögna barn. Det är med andra ord icke möjligt att med ledning av propositionen avgöra, huruvida efterlevande till sådan delägare i bankostatens änke- och pupillkassa eller änke- och pupillkassan för riksbankens avdelningskontor och pappersbruk eller i riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, som anmält sin önskan att ej bli underkastad 1937 års familjepensionsreglemente för riksdagens verk, skall få del av pensionsregleringen. Som den genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 juni 1939 (nr 508) angå-

ende ny familjepension genomförda pensionsregleringen enligt uppgift i tillämpningen icke kommit motsvarande pensionstagare vid den övriga statsförvaltningen till del, torde närmast kunna förutsättas, att detsamma kommer att gälla även beträffande den nu föreslagna pensionsförbättringen. Frågan kan emellertid bedömas först när Kungl. Maj:t utfärdat närmare bestämmelser i ämnet. Detsamma gäller i fråga om de pensioner, som utgå till efterlevande till ombudsmän vid riksbankens avdelningskontor. Sådana pensioner utbetalas fortfarande i två fall. Avdelningskontorens ombudsmän, vilkas tjänster — ehuru formellt betecknade som ordinarie — utgjorde endast bisysslor, ägde möjlighet att vinna delägarskap i avdelningskontorens änke- och pupillkassa. Om ifrågavarande tjänster bibehållits skulle de icke ha varit förenade med familjepensionsrätt enligt nu gällande bestämmelser.

Det må i detta sammanhang omnämnas, att några motsvarande bestämmelser till dem, som innefattas i nyss omförmälda kungl. kungörelse 1939: 508, icke meddelats vid riksdagens verk och något behov härav synes ej heller ha förelegat.

Vad beträffar *riksdagspensioner* utgå sådana vid riksbanken endast i fem fall, ett avseende änkan efter en äldre vid avdelningskontoret i Linköping (se BU:s utlåtande nr 65/1943) och fyra avseende efterlevande till arbetare vid sedeltryckeriet (se BU:s utlåtanden nr 60/1922, 34/1923, 5/1936 och 22/1937).

Vid övriga riksdagens verk utgå fyra dylika pensioner, nämligen två till änkor efter överbibliotekarier (se BU:s utlåtanden nr 47/1939 och nr 74/1941) och två till änkor efter portvakt respektive äldre vid riksdagens hus (se BU:s utlåtanden nr 59/1939 och 5/1941). Dessa pensioner böra omregleras efter samma grunder som komma att tillämpas beträffande riksdagspensioner vid den övriga statsförvaltningen.

Detsamma bör gälla i fråga om den familjepension, som 1945 års riksdag beviljat Hilda Karolina Carlberg, änka efter en förste vaktmästare hos riksdagen (se BU:s utlåtande nr 41), ehuru det icke torde tillkomma delegerade att avgiva förslag härom.

På grund av det ringa antal fall, beträffande vilka den föreslagna pensionsregleringen skulle få tillämpning vid riksdagens verk, kommer den därav föranledda kostnadsökningen för familjepensioneringen att bli obetydlig.

Det må slutligen erinras, att fullmäktige i riksbanken sedan åtskilliga år tillbaka genom årligen återkommande beslut tillerkänt änkor efter arbetare vid Tumba bruk, vilka icke åtnjuta författningsenlig familjepension, årligt understöd med 540 kronor, fri bostad om ett rum och kök eller ett rum, samt 4 m³ ved. Under kriget ha dessa understöd tillfälligt höjts med 120 kronor för år. Det torde böra få bli beroende på bankofullmäktiges prövning, huruvida ifrågavarande pensionsreglering bör föranleda höjning av dessa understöd.

Stockholm den 8 maj 1946.

Hjalmar Ekengren.
